

“Ὅτι τό χαμηλό Τέμπλο κυρίως, καὶ ἡ ἀνοιχτή Ὡραία Πύλη, ἐμποδίζουν τόν πιστόν Λαόν νὰ προσευχηθεῖ, καὶ πόσο κακὸ κάνει στοὺς Ἱερεῖς

Παν. Δ. Παπαδημητρίου, α' ἔκδοσις (v.1.1), 31-30/5/2024

Ἡ Ἐκκλησία στὴν ἱστορία της δὲν εἶχε χαμηλό Τέμπλο. Ἡ Ἐκκλησία, εἶχε χαμηλό φράγμα ὄχι στὸ Βῆμα, ἀλλὰ στὸ ὄριο δυτικοῦ Πρεσβυτερίου (Σολέα) – κυρίως Ναοῦ, γιὰ τὸν σκοπὸν τῆς περιφράξεως τοῦ Πρεσβυτερίου - Σολέα (*ὅπως καὶ σήμερα*), ἰδίως προτοῦ «μονιμοποιηθεῖ», «ἀσφαλιστεῖ» τὸ Καταπέτασμα. **Πάντοτε ὅμως ἡ Ἐκκλησία εἶχε ὑψηλὸ φράγμα στὸ ὄριο Βήματος – Σολέα**, εἴτε μὲ τὴν μορφή Καταπετάσματος στὴν ἀρχαιότητα, εἴτε μὲ τὴν μορφή ὑψηλοῦ Φράγματος ἤδη ἀπὸ τὸν 4ον αἰῶνα. Βλ. τὸ βιβλίο, *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἀγίας Τράπεζας, στὴν Κωνσταντινούπολη, στὴν Ελλάδα, ...*, καὶ ἐπίσης βλ. τὶς εἰκόνες στὸ **Παράρτημα** αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου στὸ τέλος.

«πρεσβυτέροις δέ φημι, πεπίστευται τὸ θυσιαστήριον, καὶ **τὰ ἔσω τοῦ καταπετάσματος**»,
Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας (370-444 μ.Χ.), [PG 68,848]¹

Οἱ Δυτικοὶ μετὰ τὴν (ἀντι) Μεταρρύθμιση (16^{ος} αἰ.),² **βανδαλίσανε, γκρεμίσανε τὰ περισσότερα Τέμπλα των**³ (τὰ δικά τους Τέμπλα μὲ τὸν Σταυρόν, Rood Screen, εὑρίσκονται στὸ ὄριον Σολέα καὶ κυρίως Ναοῦ) καὶ ἀπογυμνώσανε τὶς Τράπεζες των. Γιὰ αὐτὸ οἱ Ἐκκλησίαι τῶν Δυτικῶν σήμερα ἔχουν συνήθως ἓνα εἶδος χαμηλοῦ φράγματος ἢ καὶ καθόλου (φυσικὰ δὲν βάζουν πλέον Τέμπλα στὶς νέες Ἐκκλησίαι τους, λόγῳ τῆς πλανεμένης ἰδεολογίας των). Λέει ὁ M. Klaus Gamber: «**Ἡ χρῆσις τῶν Καταπετασμάτων [Κιβώρια, Τετράβηλον, Βῆλα], τὰ ὁποῖα ἦταν πάντα μέρος τοῦ Ἱεροῦ, καὶ τοῦ Ἀμβωνος / χώρου τῶν Ψαλτῶν, τελικὰ καταργήθηκε κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Μπαρόκ (Baroque period)**»⁴ (σὲ ἄλλο σημεῖο ὁ Gamber μᾶς λέει ὅτι στὴν Γερμανία ἀφαι-

¹ Βλ. ἀναφορές στὸ. *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἀγίας Τράπεζας, στὴν Κωνσταντινούπολη, στὴν Ελλάδα, ...*, σ. 103.

² Ἡ Μεταρρύθμιση, ὁ Προτεσταντισμός, ξεκίνησε μὲ τὸν Λούθηρο τὸ 1517. Ἡ Μεταρρύθμιση στὴν Ἀγγλία, ὁ Ἀγγλικανισμός, ξεκίνησε τὸ 1534 ὅταν ἀποσχίσθηκαν ἀπὸ τὸν Πάπα Ῥώμης. Καὶ ἡ ἀντι-Μεταρρύθμιση τῶν Καθολικῶν, οὐσιαστικὰ ἡ Σύνοδος τοῦ Τρέντο (Τριδέντο, Trent, Concilium Tridentinum), ἐγίνε μεταξὺ 1545-1563 (κράτησε 18 ὁλόκληρα χρόνια, καὶ περάσανε 3 Πάπες).

³ Βλ. τὸ ἄρθρο μας, *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἀγίας Τράπεζας, στὴν Κωνσταντινούπολη, στὴν Ελλάδα, ...*, σ. 83.

⁴ M. Klaus Gamber, *The Reform of the Roman Liturgy: Its Problems and Background*, Una Voce Press 1983, σ. 126.

ρέθηκαν υπό τις διαταγές των κοσμικών αρχών, την περίοδο του «Διαφωτισμού»⁵ [17^{ος}-18^{ος} αί.]. Καί στην Γαλλία όμως, τον 17^{ον} αί., πρὶν τὴν Ἐπανάσταση, βανδαλίστηκαν, κατεδαφίστηκαν κατὰ κόρον τὰ Τέμπλα μὲ τὸν Σταυρό (Rood Screen), ὅπως καὶ οἱ Ἀμβωνες⁶ καὶ μάλιστα πρωτοστάτες ἦσαν οἱ ἴδιοι οἱ Ἐπίσκοποι.⁷

«Μετὰ τὴν τοποθέτηση τῶν λειψάνων, ὁ κλῆρος θὰ ἀρχίσει τὴν λιτανεία ἔξω ἀπὸ τὸ Καταπέτασμα ποὺ χωρίζει τὸ Ἱερό ἀπὸ τὸν κυρίως Ναό, Drogo Sacramentary (826-855)⁸

Ἕνα κάθετο χώρισμα διακοσμημένο μὲ ζωγραφισμένες εἰκόνες, καὶ σκεπαζόμενο μὲ ὑφάσματα [προφανῶς καταπετάσματα στὰ ἀνοίγματά του], ποὺ ἐκτείνεται στὸ ἀνατολικὸ τμήμα τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν ἕνα τοῖχο στὸν ἄλλον, καὶ ἔχει δύο εἰσόδους στὰ ἄκρα του, Cogitosus (650 μ.Χ., ἀρχαῖοι Κέλτες) ἀναφερόμενος περίπου στὸ 500 μ.Χ.⁹

Παραπάνω ἀναφερθήκαμε ἐπιγραμματικά στὴν ἱστορία τοῦ Καταπετάσματος / Τέμπλου σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση. Γιὰ περισσότερες λεπτομέρειες καὶ ἀναφορές, βλ. τὸ βιβλίο μας, Τὸ ἀθέατον τῆς Ἀγίας Τράπεζας, στὴν Κωνσταντινούπολη, στὴν Ἑλλάδα, ..., καὶ ἐπίσης στὸ Παράρτημα στὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ ἀρθροῦ, ὅπου ἔχουμε σὲ εἰκόνες μιὰ ἀ' ἐκδοχή-προσέγγιση τῆς ἐξελίξεως τοῦ Καταπετάσματος.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο σκέλος τοῦ τίτλου, εἶναι λογικὸ νὰ ρωτήσῃ κάποιος, πῶς εἶναι δυνατόν τὸ χαμηλὸν Τέμπλον¹⁰ νὰ ἐμποδίζει; Ἀφοῦ εἶναι χαμηλόν! Πῶς εἶναι δυνατόν ἡ ἀνοιχτή, καὶ νεοφανῶς πλατύτερη καὶ εὐρύχωρος Ὡραία Πύλη¹¹ νὰ ἐμποδίζει; Ἀφοῦ εἶναι ἀνοιχτή, πλατεῖα!

⁵ M. Klaus Gamber, *The Reform of the Roman Liturgy ...*, ὁ.π., σ. 147.

⁶ Βλ. τὸ ἄρθρο μας, Τὸ ἀθέατον τῆς Ἀγίας Τράπεζας, στὴν Κωνσταντινούπολη, στὴν Ἑλλάδα, ..., κεφ. 7.3..

⁷ “Aelredus Rievallensis”, *Whatever Happened to French Rood Screens? Fr. Thiers’ Dissertation Ecclésiastique sur les Jubés*, “Fr. Jean-Baptiste Thiers’ Treatise on Jubés, a polemical treatise written in protest of the widespread destruction of rood screens and ambos led by the Gallican episcopacy and canonical chapters during the 17th century.” 8/8/2018. (6/10/2023).

⁸ Δυτικὸ Εὐχολόγιο τῶν ἐτῶν 826-855 μ.Χ.. Βλ. Τὸ ἀθέατον τῆς Ἀγίας Τράπεζας, ..., σ. 251.

⁹ Βλ. τὸ ἄρθρο μας, Τὸ ἀθέατον τῆς Ἀγίας Τράπεζας, στὴν Κωνσταντινούπολη, στὴν Ἑλλάδα, ..., σ. 226.

¹⁰ Ἐξ ὧν ἀναλύσαμε, μᾶς ἤρθε ἀπὸ τὶς θεωρίες τῶν Συνόδων τῶν Δυτικῶν, ἥτοι τῆς Συνόδου τοῦ Τριδέντου (16^{ος} αἰ.), καὶ τῆς Β' Βατικάνειας Συνόδου (20^{ός} αἰ.).

¹¹ Τὸ ἀνοίγμα τῆς Ὡραίας Πύλης (πρέπει νὰ) εἶναι ἀνεξάρτητο τοῦ μεγέθους τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ. Ἡ Ἐκκλησία κατὰ Παράδοξιν ἔχει ὄχι πλατεῖα ἀλλὰ στενὴ Ὡραία Πύλη, ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπαγούσα εἰς τὴν ζωὴν (Ματθ. ζ' 13). Ἀκόμη καὶ στὴν Ἀγία Σοφία τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τὸ ὑψηλὸ φράγμα (Τέμπλο) τοῦ Ἱεροῦ Βήματος εἶχε μικρὰς θύρας. Παῦλος Σιλεντιάριος (563 μ.Χ.): «διὰ τρισσῶν δὲ θυρέτρων

Μὲ τὸ νεωτεριστικὸ χαμηλὸ Τέμπλο, ὅλα ὅσα γίνονται στὸ Ἱερὸν τὰ βλέπουμε. Ὅλες τὶς κινήσεις τοῦ Ἱερέως στὸ Ἱερὸν τὶς βλέπουμε καὶ τὶς ἀκολουθοῦμε. Ἀκόμη καὶ τὰ παπαδάκια βλέπουμε καὶ τὶς κινήσεις, καὶ τὶς συζητήσεις τους. Καὶ ὅταν ἡ Ἑνορία ἔχει πολλοὺς Ἱερεῖς, ἢ/καὶ εἶναι (νεοφανές)¹² *Συλλείτουργον*, πὺν νὰ πρωτοκοιτάξει κανεῖς; Καὶ ὅταν εἶναι καὶ πολυ-Ἀρχιερατικὸν (νεοφανές)¹² *Συλλείτουργον*,¹³ τότε ἡ σκέδασις τῶν ὀφθαλμῶν. Καὶ ὁ ἔχων τὸ νέο διακόνημα στὸ Ἱερὸ Βῆμα καὶ στὸν Σολέα, ὁ Φωτογράφος, πέρα-δῶθε, πῶς τραβάει τὰ βλέμματα. Ἄλλωστε τὸ χαμηλὸ Τέμπλο τὸ βροντοφωνάζει: **«γὰρ δεῖτε αὐτοὺς ποὺ φαίνονται»!**

Ἄρα, σὲ τίποτε δὲν ἐμποδίζει τὸ χαμηλὸ Τέμπλο. Ὅλα λοιπὸν τὰ βλέπουμε, τὸν Χριστὸν ὅμως δὲν βλέπουμε.

Ὅντως, σὲ τίποτε δὲν ἐμποδίζει τὸ χαμηλὸ Τέμπλο τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὴν περιέργειαν.¹⁴ Ἐμποδίζει ὅμως ὡς θὰ ἀναλύσουμε παρακάτω τὴν Προσευχήν.

Ποὺ θὰ κοιτάξει ὁ πιστὸς Λαὸς γὰρ νὰ προσευχηθεῖ; Στὸν Χριστόν, στὴν Παναγία, καὶ στοὺς Ἁγίους τοῦ Εἰκονοστασίου, τοῦ (κανονικοῦ) Τέμπλου¹⁵, ἢ στὸν Ἱερέα καὶ στὸν Ἐπίσκοπο;

Πῶς θὰ προσευχηθεῖ ὁ πιστὸς Λαὸς, ἔχων τόσοις πολλοὺς περισπασμοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἰδίως ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν ὠτῶν¹⁴ αὐτῶν;

Καὶ ὅταν βγαίνει ὁ Διάκονος νὰ προσφωνήσῃ τὶς διὰ Προσφωνήσεως Εὐχὲς πρὸς τὸν Λαόν (ἐστραμμένοι πρὸς ἀνατολὰς καὶ ὁ Λαὸς καὶ ὁ Διάκονος, προσευχὴ γὰρ ἡ Εὐχή),¹⁶

ἔρκος ὅλον μύστησιν ἀνοίγεται· ἐν γὰρ ἐκάστη πλευρῇ **βαῖα θύρετρα** διέγμαγεν ἐργοπόνος χεὶρ» = Καὶ τὸ Τέμπλον (ὁ τοῖχος) διὰ τριῶν θυρῶν δίνει πρόσβαση στοὺς Ἱερεῖς. Διότι σὲ κάθε πλευρὰ ὁ μαστορας ἔφτιαξε μικρὲς θύρες. (**Βαῖα θύρετρα** = μικρὲς θύρες). Βλ. *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἁγίας Τράπεζας, ...*, κεφ. 40. Σήμερα ὅμως συνεχῶς ἡ Ωραία Πύλη γίνεται πλατύτερη. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἓνας ἄλλος ἐντεχνος τρόπος «ἀποφυγῆς» τοῦ Τέμπλου. Ὅπως καὶ ἡ ἄτεμπλη (ἔμπροσθεν τοῦ Τέμπλου) Λειτουργία στὰ πρότυπα τῶν Δυτικῶν.

¹² Νεοφανές, ὡς πρὸς τὴν συχνότητα. Παλαιά, τὰ Ἱερατικὰ Συλλείτουργα ἦσαν σπάνια. Τὰ δὲ Πολυαρχιερατικὰ Συλλείτουργα σπανιότατα. Βλ. τὸ ἄρθρο μας γὰρ τὸ *Ἱερατικὸν Συλλείτουργον*. **Τελικά, μήπως γὰρ αὐτὸ ἦσαν σπάνια; Νὰ μὴν ἀποσπάται ἡ προσοχὴ τοῦ Ἱερέως ἢ τοῦ Λαοῦ ἀπὸ τὴν Προσευχή καὶ Λειτουργία;**

¹³ Καὶ ὅμως ὑπάρχουν καὶ εὐλαβεῖς Ἱερεῖς ποὺ πνευματικῶς δεινοπαθοῦν στὰ Συλλείτουργα.

¹⁴ Σήμερα, τινὲς Κληρικοί/Θεολόγοι, **τὴν ἱκανοποίησιν τῆς περιέργειας τοῦ Λαοῦ, καὶ τὴν διαρκὴ πρόκληση τῆς προσοχῆς τοῦ Λαοῦ πρὸς αὐτούς, τὴν ἐπικροτοῦν καὶ προωθοῦν ὡς τάχα «συμμετοχὴ τοῦ Λαοῦ».**

¹⁵ Γιὰ αὐτὸ προστεθῆκανε μία καὶ δύο σειρὲς εἰκόνων, ἄνωθεν τοῦ ἐπιστηλίου στὸ Τέμπλον, καὶ σύγχρονοι Κληρικοί θέλουν νὰ τὶς βγάλουν, μαζὶ καὶ τὸ Τέμπλον.

¹⁶ Μ. Βασίλειος, «Πάντες μὲν ὁρώμεν κατ' ἀνατολὰς ἐπὶ τῶν προσευχῶν», [PG 32, 189C].

ὥστε ὁ Λαὸς νὰ προσευχηθεῖ μυστικῶς, μέσα του, κατὰ διάνοιαν,¹⁷ μετὰ τὸ *Κύριε ἐλέησον*, πάλιν καὶ ἐκεῖ *οἱ κινήσεις ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ (καὶ ὅχι μόνον) τὸν ἀποσποῦν καὶ μονοπωλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀσθενέστερων τῇ προσευχῇ.*

Ἡ χλιαρότης, ἡ χαλαρότης καὶ τῆς Προσευχῆς, τὸ ἀεικίνητον τρέξιμο τοῦ ἀνθρωπίνου ὀφθαλμοῦ, καὶ ἡ ἀπόλυτος ἱκανοποίησις τῆς ἀνθρώπινης περιέργειας στὸ μέγιστο (maximum), μετὰ τὸ νεωτεριστικὸ χαμηλὸ Τέμπλο, καὶ ποῦ; Στὴν Ἐκκλησία, στὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ. Ἐγινε θέατρον ἢ στάδιον ἡ Ἐκκλησία;

Γιὰ αὐτὸ καὶ οἱ ἄσκοπες μετακινήσεις στὸν Ναὸ δὲν ἐπιτρέπονται. Ἀπαξ, καὶ εἰσῆλθαμε στὴν Ἐκκλησία, κλείνουμε τὰ κινητὰ (power off),¹⁸ καὶ δὲν βγαίνουμε ἔξω παρὰ μόνον μετὰ τὸ *Δι' εὐχῶν*, καὶ τὸ Ἀντίδωρον.¹⁹ Καὶ τὰ τακούνια δὲν τὰ βαράμε στὸ μάρμαρο, οὔτε κάνουμε κλακέτες (εἶδαμε σὲ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὸ ἐξωτερικόν, οἱ πιστοὶ νὰ πατᾶνε στὶς μύτες τῶν ὑποδημάτων των καθὼς εἰσέρχονταν).

Γιὰ αὐτὸ καὶ οἱ Ψάλτες, πρέπει νὰ μειώνουν τὶς κινήσεις τους στὶς ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖες, καὶ οὔτε νὰ ὁμιλοῦν μεταξύ των, ἢ νὰ περιεργάζονται τὸν κόσμον, ἢ νὰ γελοῦν ἐν ὥρᾳ Ἀκολουθίας.

Γιὰ αὐτὸ καὶ ἄσχετοι μετὰ τὴν Λειτουργίαν, δὲν πρέπει νὰ εἰσέρχονται στὸ Βῆμα. Τί πράγμα εἶναι αὐτό, τί νεωτερισμοὶ εἶναι αὐτοί, λαϊκοὶ νὰ κυκλώνουν τὸ Θυσιαστήριον, καὶ νὰ ἔχουν πρόσωπο πρὸς τὸν λαόν! Παλαιὰ τὰ παπαδάκια δὲν φαίνονταν στὸν λαόν γιὰ νὰ μὴν ἀποσποῦν οὔτε τὸν λαὸν ἀπὸ τὴν προσευχή, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὸν Ἱερέα. Στὰ μοναστήρια, οἱ μοναχοί-βοηθοί (μοναχὲς-βοηθοὶ σὲ γυναικεῖες μονές) μετὰ τὶς λαμπάδες, στέκονται ἔξω τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, καὶ περιμένουν ἔξωθεν τοῦ Ἱεροῦ Βήματος (στὴν βόρεια πύλη) τὶς Εἰσόδους τοῦ Ἱερέως.

«Γέγραπται, ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται» (Ματθ. κα' 13).

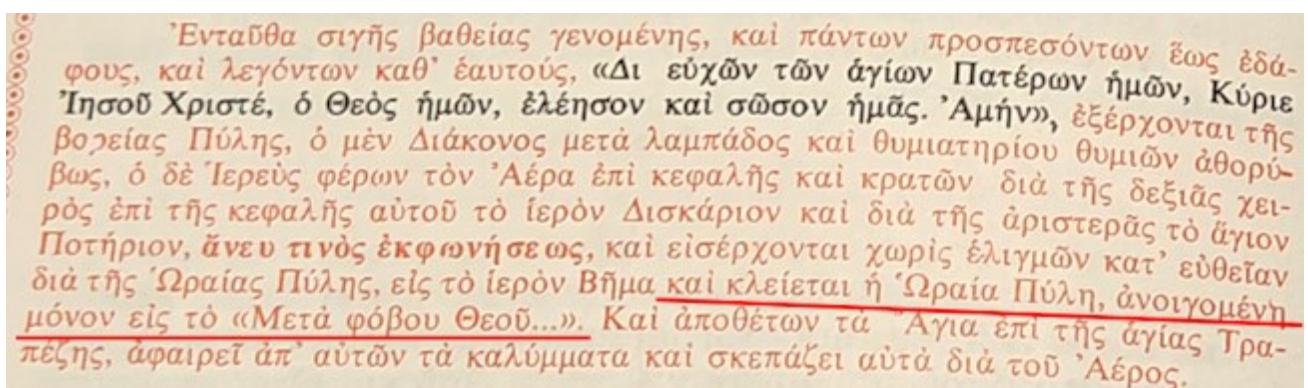
¹⁷ Βλ. τὸ ἄρθρο μας, *Ὁ ἸΘ' Κανὼν τῆς Συνόδου τῆς Λαοδικείας (364), καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν Λειτουργικῶν Εὐχῶν.*

¹⁸ Ὅχι στὸ ἀθόρυβο, ἀλλὰ τελείως κλείσιμο ἢ «πτήση», πρωτίστως λόγω τῆς υἡγείας τοῦ συνόλου τῶν ἐκκλησιαζομένων, καὶ δευτερευόντως γιὰ νὰ μὴν φυτρῶσουν νέες κεραεῖες κινητῆς (ἂν δὲν ἔχουν ἥδη), κοντὰ στὴν Ἐκκλησία ἢ στὸ Μοναστήριον, ἐπεὶδὴ ὑπερφορτῶνεται τὸ δίκτυο κινητῆς ὅταν ἔχει πολὺ κόσμος.

¹⁹ Ἴσως νὰ πρέπει νὰ ἀρχίσουν νὰ κλείνουν καὶ οἱ ἐξωτερικὲς θύρες τῆς Ἐκκλησίας ὅπως παλαιά.

Σχετικά με την Ώραία Πύλη:

Έν περιλήψει, ή Ώραία Πύλη, στην Όρθοδοξία, από την αρχαιότητα μέχρι τις ήμέρες μας κλείνει έντελώς στην Αγία Άναφορά, δηλ. από μετά την Μ. Εϊσοδον μέχρι την Θ. Κοινωνία. Αύτη ή **άποστολική Παράδοσις**, ακόμη διατηρείται στις παραδοσιακές Μονές, και στις Μονές του Αγίου Όρους, αλλά και στις Ένορίες (δυστυχώς μόνον) στην Προηγιασμένη. Και ό Άγιος Ίωάννης ό Χρυσόστομος αναφέρει ότι είναι κλειστή στην Άναφορά, όπως και τό αρχαιότερο σωζόμενο Εύχολόγιον Barb.gr.336 (8^{ος} αι.) που είναι αντίγραφο Κωνσταντινουπολίτικου Έπισκοπικού Εύχολογίου. Από τόν προηγούμενο αιώνα όμως, άρχισε να κερδίζει έδαφος ή θεωρία να κλείνει ή Ώραία Πύλη μόνο στην διάρκεια της Κοινωνίας του Ίερέως, τό όποϊον δέν τό βρήκαμε πουθενά γραμμένο πρό του 1950, και αυτό άποτυπώθηκε στα Ίερατικά της Άποστ. Διακονίας 1977-2000 (έξαιρεση του 1981), ως τάχα ή αρχαία παράδοσις, με ότι βαριές έπιπτώσεις στην Ίεράν Παράδοσιν είχε αυτό. Ό Φουντούλης αναφέρει ότι αυτό είναι Παράδοσις των Άρμενίων. Έμείς είδαμε ότι αυτό είναι Παράδοσις των Ούνιτών (γεγραμμένη στο Ούνιτικο Ίερατικόν του 1950), οί όποϊοι Ούνιτες φυσικά, λόγω της αντιμεταρρύθμισης,² ακολούθησαν τις θεωρίες των Συνόδων του Τριδέντου (1545-1563) και της Β' Βατικάνειας Συνόδου, δηλ. να είναι τά πάντα ανοιχτά στην Άναφορά. Μπορείτε να δείτε περισσότερες λεπτομέρειες και αναφορές στα κεφάλαια 10, 11, 14, 18-22 στο βιβλίο μας *περί του Άθεάτου της Αγίας Τραπέζης*. Ίδίως στα κεφάλαια της Έκκλησίας της Ελλάδος, και των Ίερατικών, κεφ. 18-19, και στην ένότητα για τό Ίερατικόν της Άποστ. Διακονίας του 1977, §19.6.

Είκ. 0-1. Ίερατικόν Ά.Δ. 2000, Προηγιασμένη. Όταν εισέλθουν (άπό την Μ. Εϊσοδον), «κλείεται ή Ώραία Πύλη, άνοιγομένη μόνον εις τό Μετά φόβου Θεού», σ. 214.

Ἀπὸ τὴν ὅλη συζήτηση, γιὰ τὸ χαμηλὸ Τέμπλο, κατανοοῦμε ἀβίαστα ὅτι ὅπως τὸ νεοφανὲς χαμηλὸ Τέμπλο, ἔτσι καὶ **ἡ διαρκῶς ἀνοιχτὴ Ὁραία Πύλη ἐμποδίζει τὸν πιστὸ Λαὸ νὰ προσευχηθεῖ.**

Ἔτσι ἐξηγεῖται ὡς πρὸς τὴν Προσευχὴ, τὸ κλείσιμο τῶν Βημοθύρων στὴν Λειτουργία, καὶ τὸ πλήρες κλείσιμο τῆς Ὁραίας Πύλης (Βημόθυρα καὶ Καταπέτασμα) στὴν Ἁγία Ἀναφορά.²⁰ Εἴπαμε ὡς πρὸς τὴν Προσευχὴ, διότι πρωτίστως κλείεται ὡς πρὸς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, καὶ ὡς πρὸς τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Κλείεται διότι «οὐ τοῖς πᾶσιν ὁρᾶσθαι ἄξιον τὰ μυστήρια, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ἱερωσύνης ἐνεργοῖς»,²¹ κλείεται διότι «[ὁ ἱερεὺς] μόνος μόνῳ προσλαλεῖ Θεῷ μυστήρια· ἀπαγγέλων ἐν μυστηρίῳ [=ἐν σιωπῇ]»,²² κλείεται διότι εἶναι Ἀποστολικὴ Παράδοσις,²³ κλείεται διότι εἶναι Πράξις τοῦ Κυρίου.^{24, 25}

Ἐὰν εὐρεθεῖ τις γνωσιμαχῶν καὶ λέγων, διατὶ τότε νὰ μὴ κλείονται καθόλη τὴν Λειτουργία καὶ τὰ Βημόθυρα καὶ τὸ Καταπέτασμα, ἀλλὰ κλείονται μόνον τὰ Βημόθυρα στὴν ἀρχή, καὶ τὰ Βημόθυρα καὶ τὸ Καταπέτασμα κλείονται στὴν Ἁγία Ἀναφορά, θὰ τοῦ ἀπαντήσουμε ὅτι ἡ περιέργεια καὶ ἡ ἀνυπακοὴ καὶ ἡ ὑπερηφάνεια ἔβγαλαν τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐὰν ἀπὸ τὸν Παράδεισον.

Πέραν τῆς ὑπακοῆς στὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, ὁ κυριώτερος λόγος εἶναι γιὰ νὰ βλέπει ὁ Διάκονος ὁ ἐν τῷ Ἀμβωνί (ποῦ εἶναι στὸν κεντρικὸν Ἀμβωνα) «πρὸς τὸν Ἱερέα». Π.χ. γιὰ νὰ καταλάβει πότε ἐπλήρωσε (τελείωσε) ὁ Ἱερεὺς τὴν μυστικῶς λεγομένην φυσικὰ Ἱερατικὴ Εὐχὴ του, γιὰ νὰ τελειώσει ὁ Διάκονος τὴν διὰ Προσφωνήσεως Εὐχὴν (ποῦ συχνὰ ἐξετεινόταν διὰ ἐπαναλήψεως προηγουμένων αἰτημάτων), νὰ πεῖ Σοφία, καὶ κατόπιν ὁ Ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν.²⁶

Ἕνας ἄλλος παράλληλος λόγος εἶναι γιὰ νὰ κάνουν μιὰ οἰκονομία οἱ θεῖοι Πατέρες, ὅπως μὲ τὴν Ὁπισθάμβωνον Εὐχὴν,²⁷ καὶ νὰ ἐκτονώσουν τὴν πίεσιν τῶν γνωσιμαχούντων.

²⁰ Βλ. τὸ βιβλίό μας, *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἁγίας Τράπεζας, ...*, κεφ. 18ον.

²¹ Βλ. τὸ βιβλίό μας, *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἁγίας Τράπεζας, ...*, σ. 283.

²² Βλ. τὸ βιβλίό μας, *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἁγίας Τράπεζας, ...*, σ. 242.

²³ Βλ. τὸ βιβλίό μας, *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἁγίας Τράπεζας, ...*.

²⁴ Βλ. τὸ ἄρθρο μας, *Πῶς ἐτέλεσε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν «θεῖαν Εὐχαριστίαν» εἰς τὸν Μυστικὸν Δείπνον, μυστικῶς ἢ εἰς ἐπήκοον;*

²⁵ Βλ. Πρεσβ. Γ. Διαμαντοπούλου, *Ἡ θεολογικὴ τεκμηρίωση τῆς ἀπόκρυψης τῶν τελουμένων στό ἱερό κατὰ τὸν ὁσιο Νικήτα τὸν Στηθάτο*, Εἰσήγησι στὴν ἡμερίδα τῆς Ἑστίας Πατερικῶν Μελετῶν: Στὸν ἀπόηχο τῆς Λειτουργικῆς Ἀνανέωσης - Ἀναταράξεις στὴ Θεία Λατρεία, 11/6/2023.

²⁶ Βλ. τὸ ἄρθρο μας, *Διάταξις τῆς Θείας Λειτουργίας 1334, Ἀγίου Φιλοθέου*.

²⁷ Βλ. τὸ βιβλίό μας, *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἁγίας Τράπεζας, στὴν Κωνσταντινούπολη, στὴν Ἑλλάδα, ...*, Κεφ. 18^{ον}.

Ότι τό χαμηλό Τέμπλο κυρίως, και η ανοιχτή Ωραία Πύλη, εμποδίζουν τόν πιστόν Λαόν να προσευχηθεί

Είκ. 0-2. Παραδοσιακό Τέμπλο μέ στενή Ωραία Πύλη νά θυμίζει τήν στενή πύλη καί τεθλιμμένη όδό τήν άπάγουσα είς τήν ζωήν. Ίερός Ναός Παναγίας Γρηγορούσας Πύλης Αγοράς (Μοναστηράκι).²⁸

Είκ. 0-3. Παραδοσιακό Τέμπλο μέ στενή Ωραία Πύλη νά θυμίζει τήν στενή πύλη καί τεθλιμμένη όδό τήν άπάγουσα είς τήν ζωήν. Ίερός Ναός Αγ. Νικολάου Τσαριτσάνης (17^{ος} αϊ.).²⁹

²⁸ orthodoxianewsagency.gr (άντιγράφηκε, 16/5/2024).

²⁹ Wikipedia, [Ίερός Ναός Αγίου Νικολάου Τσαριτσάνης](#). (άντεγρ άφη 12/5/2024).

Ἀντιστοίχως ὁμοῦς τὸ νεωτεριστικὸ, χαμηλὸν Τέμπλον ιδίως, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνοιχτὴ Ὠραία Πύλη δευτερευόντως κάνουν κακὸ καὶ στοὺς Ἱερεῖς.

- Δὲν ἀφήνει τοὺς Ἱερεῖς νὰ συγκεντρωθοῦν ὁλοκληρωτικά στὸν Χριστό, στὴν Λειτουργία, στὴν Προσευχή.
- Δὲν ἔχουν Βημόθυρα καὶ Καταπέτασμα στὴν Λειτουργία, στὴν τέλεσιν τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας: «ἡ ἔλλειψη βημοθύρων καὶ καταπετάσματος στὴν Ὠραία Πύλη δημιουργεῖ καὶ πρόσθετα τελετουργικά προβλήματα» (Φουντούλης).³⁰
- Δὲν ἔχουν φυσικὸν Ταμειὸν Προσευχῆς στὴν Ἁγία Ἀναφορά.²³
- Πῶς θὰ τηρηθεῖ ἡ Ἀποστολικὴ Παράδοση τοῦ Καταπετάσματος, καὶ τοῦ ἀθεάτου τῆς Ἁγίας Τράπεζας τὴν ὥρα τῆς Ἀναφορᾶς,²³ ποὺ εἶναι καὶ πράξη τοῦ Κυρίου;^{31, 32}
- Πῶς ὁ ἱερεὺς μόνος μόνῳ προσλαλήσει Θεῷ μυστήρια ἀπαγγέλων ἐν μυστηρίῳ [=ἐν σιωπῇ];²²
- Προκαλεῖται ἡ διαρκὴς προσοχή τοῦ Λαοῦ στοὺς Ἱερεῖς.³³
- Γίνονται αἰτίαι οἱ Ἱερεῖς νὰ μονοπωλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀσθενέστερου τῆ προσευχῇ Λαοῦ, ἐνῷ θὰ ἔπρεπε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Λαοῦ, ὁ νοῦς τοῦ Λαοῦ, νὰ εἶναι πρωτίστως στὸν Χριστό, καὶ στὴν Προσευχή.³⁴

³⁰ Ἰωάννου Μ. Φουντούλη, *Ἀπαντήσεις εἰς Λειτουργικὰς ἀπορίας*, ἐ' τόμος, ἔκδ. α', Ἀποστολικὴ Διακονία 2003, #513, σ. 54.

³¹ Βλ. *Πῶς ἐτέλεσε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν «θεῖαν Εὐχαριστίαν» εἰς τὸν Μυστικὸν Δείπνον, μυστικῶς ἢ εἰς ἐπήκοον*;, [PDF], Παν. Δ. Παπαδημητρίου, 2/12/2020.

³² Βλ. Πρεσβ. Γ. Διαμαντοπούλου, *Ἡ θεολογικὴ τεκμηρίωση τῆς ἀπόκρυψης τῶν τελουμένων στό ἱερό κατὰ τὸν ὅσιο Νικήτα τὸν Σιθθαῖτο*, Εἰσήγησις στὴν ἡμερίδα τῆς Ἑστίας Πατερικῶν Μελετῶν: Στὸν ἀπόηχο τῆς Λειτουργικῆς Ἀνανέωσης - Ἀναταράξεις στὴ Θεία Λατρεία, 11/6/2023.

³³ Σήμερα, τινὲς Κληρικοί/Θεολόγοι, τὴν ἱκανοποίησιν τῆς περιέργειας τοῦ Λαοῦ, καὶ τὴν διαρκὴ πρόκλησιν τῆς προσοχῆς τοῦ Λαοῦ πρὸς αὐτούς, τὴν ἐπικροτοῦν καὶ προωθοῦν ὡς τάχα «συμμετοχὴ τοῦ Λαοῦ».

³⁴ **Προσευχὴ** δὲν εἶναι μόνον τὸ μυστικὸν (ἐνδοθεν, ἐσωτερικά, ἄνευ ἐξωτερικῆς φωνῆς) Κύριε ἐλέησον (ὁ Ψάλτης ἐκφώνως), ὡς ἀπόκρισιν στίς διὰ Προσφωνήσεως Εὐχὲς ποὺ ἐκφωνεῖ ὁ Διάκονος (ἢ ἀπουσία αὐτοῦ ὁ Ἱερεὺς). Προσευχὴ δὲν εἶναι μόνον ἡ προσοχή καὶ ἀκρόασις τῶν ψαλλομένων, ἢ ἡ μυστικὴ ἀπόκρισις (ὁ Ψάλτης ἐκφώνως) στὰ κελεύσματα τοῦ Διακόνου ἢ τοῦ Ἱερέως. Προσευχὴ δὲν εἶναι μόνον τὸ μυστικὸν Πάτερ ἡμῶν ἢ Πιστεύω (ὁ Ψάλτης ἐκφώνως). Προσευχὴ δὲν εἶναι μόνον ἡ μυστικὴ εὐχαριστία στὸν Θεόν. Προσευχὴ δὲν εἶναι μόνον τὰ ἐκάστου μυστικὰ αἰτήματα πρὸς τὸν Θεόν. Προσευχὴ δὲν εἶναι μόνον οἱ μυστικὲς Εὐχὲς πρὸς τὸν Θεόν γιὰ τὴν οἰκογένειά μας, τὸν πλησίον, τοὺς Κληρικούς, τοὺς Ψάλτες, τοὺς ἐκκλησιαζομένους, τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς φτωχοὺς, καὶ ὅσους ἐν ἀνάγκαις, τοὺς φίλους, τοὺς ἐχθροὺς, τὴν πατρίδα μας, τὸν κόσμον ὅλον. Εἶναι ὅλα αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ, Χάριτι Θεοῦ. Ἡ προσευχὴ ὡς πρὸς τὴν ποιότητά της εἶναι «συνουσία καὶ ἔνωσις τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸν Θεόν» (Κλίμαξ Ὁσίου Ἰωάννου Σιναΐτου, ΚΗ').

«Ὁ Ἱερεὺς μέσα στὴ Θεία Λειτουργία, πρέπει νὰ εἶναι σὰν τὸν ἀέρα.
Τὸν ἀναπνεύουμε καὶ μᾶς ζωογονεῖ.

Ἀλλὰ δὲν προκαλεῖ τὴν προσοχή, παραμένει διακριτικὰ ἀφανής.³⁵

«Γέγραπται, ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται» (Ματθ. κα' 13).

Δυστυχῶς στὰ μέσα τοῦ προηγούμενου αἰῶνος ὑπῆρξεν μεγάλη «πίεση», προπαγάνδα, εἰς τοὺς ἀπλούς Κληρικούς ὑπὲρ τοῦ νεοφανοῦς χαμηλοῦ Τέμπλου ὡς τάχα παραδοσιακοῦ, καὶ ἐπὶ ἄλλων βέβαια λειτουργικῶν θεμάτων. Ὡς ἀναφέραμεν προηγουμένως, ἡ Ἐκκλησία στὴν ἱστορία της δὲν εἶχε χαμηλό Τέμπλο. Μᾶς ἤρθε (κι αὐτό) ἐκ τῶν θεωριῶν τῆς (ἀντι)μεταρρυθμισμένης Δύσεως.

Τί θὰ γίνεῖ ὅμως μὲ ὅσα παρεκκλήσια ἢ καὶ (κεντρικούς) Ναοὺς ἔχουν τὸ νεοφανές στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία νεωτεριστικὸ χαμηλὸ Τέμπλο; Μερικὲς προτάσεις εἶναι οἱ ἑξῆς:

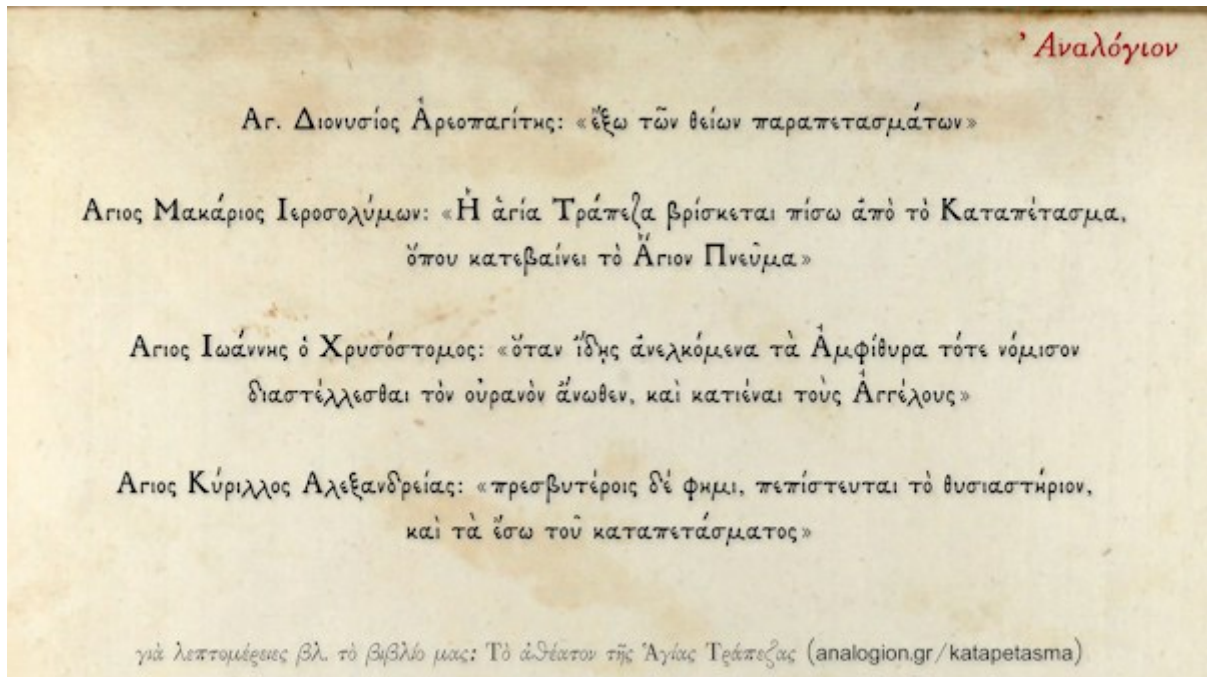
- Νὰ προστεθοῦν ἀπὸ ἱκανοὺς τεχνίτες, συμφυεῖς (ξύλινοι) κιονίσκοι καὶ ἐπιστήλιον (μετὰ Σταυροῦ) ἐπάνωθεν αὐτῶν, καὶ μετακιόνιες εἰκόνες.
- Νὰ ἐπανεισαχθεῖ τὸ χαμηλὸν νεοφανές Τέμπλον εἰς τὸ ἐργαστήριον, καὶ νὰ ἐπαναδιαμορφωθεῖ ὡς παραδοσιακὸν Τέμπλον.
- Προσωρινὴ λύσις, νὰ τοποθετηθεῖ μεταλλικὴ ράβδος, ἄνωθεν τοῦ χαμηλοῦ Τέμπλου στὸ ὕψος τοῦ ὑποτιθέμενου ἐπιστηλίου, καὶ νὰ τοποθετηθεῖ ἐπ' αὐτῆς Καταπέτασμα ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, μὲ τρία (3) χωρίσματα. Ἀνάμεσα στὰ χωρίσματα, νὰ κρεμασθοῦν ἀπὸ τὴν αὐτὴν ράβδον μεγάλες ξύλινες εἰκόνες παραδοσιακοῦ Τέμπλου, ἔμπροσθεν τοῦ ἀπλωμένου Καταπετάσματος.

Ὁ Ἱερεὺς δὲν προκαλεῖ τὴν προσοχή, παραμένει διακριτικὰ ἀφανής.³⁵

³⁵ Ἀρχιμ. Μεθοδίου Κρητικοῦ, «Ὁ παπα-Γιώργης» - Ἀναφορὰ στὴ σεμνὴ ἱερατεία τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Μεταλληνοῦ, Πειραιϊκὴ Ἐκκλησία, τ. 331, Δεκέμβριος 2020, σ. 29.

Παράρτημα

Παρακάτω δίνουμε μια α' έκδοχή-προσέγγιση τῆς ἐξελιζέως τοῦ Καταπετάσματος, τὴν ὁποῖαν ἔχουμε ἀποτυπώσει, βάσει τῶν μελετῶν μας γιὰ τὸ ἀθέατον τῆς Ἁγίας Τράπεζας,³⁶ σὲ βίντεο.³⁷

³⁶ Βλ. *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἁγίας Τράπεζας, στὴν Κωνσταντινούπολη, στὴν Ελλάδα, ...*.

³⁷ Βλ. *youtube, S2YdJFBxo8g*.

Ότι τό χαμηλό Τέμπλο κυρίως, και η ανοιχτή Ωραία Πύλη, εμποδίζουν τόν πιστόν Λαόν να προσευχηθεί

Ότι τό χαμηλό Τέμπλο κυρίως, και η ανοιχτή Ωραία Πύλη, εμποδίζουν τόν πιστόν Λαόν να προσευχηθεί

Σχετικά μας ἄρθρα

(διαθέσιμα εἰς τό *Ἀναλόγιον*³⁸, καί εἰς τό *Academia*³⁹):

1. *Πῶς ἐτέλεσε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός τήν «θείαν Εὐχαριστίαν» εἰς τόν Μυστικόν Δείπνον, μυστικῶς ἢ εἰς ἐπήκοον;*, [PDF], [PDF], 2/12/2020.
2. *Τὰ τρία Ἀμήν (Ἀμήν, ἀμήν, ἀμήν) εἰς τήν μυστικήν στιγμήν τῆς εὐλογήσεως τοῦ Ἁγίου Ἄρτου καί τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου*, [PDF], [PDF], 8/11/2020 (27/10/20).
3. *Ἐπιτρέπεται ἡ Γονυκλισία τίς Κυριακές;* [PDF], [PDF], 2004/5.
4. *Διάταξις τῆς Θείας Λειτουργίας 1334, Ἁγίου Φιλοθέου, V.480* [ΔΘΛ], [PDF], [PDF], πρόχειρον, 23/11/2020.
5. *Διάταξις τῆς Πατριαρχικῆς Λειτουργίας 1386 (Ἀγία Σοφία), παρὰ τοῦ πρωτονοταρίου τῆς Ἀγίας Σοφίας, διακ. Δημητρίου Γεμιστοῦ, V.135* [ΔΘΛ], [PDF], [PDF], πρόχειρον, 22/11/2020.
6. *Σύγχρονοι (Ἅγιοι) Γέροντες καί οἱ Μυστικές Εὐχές*, [PDF], [PDF], 8/2/2022.
7. *Ὁ ἸΘ' Κανὼν τῆς Συνόδου τῆς Λαοδικείας (364), καί ἡ ἀνάγνωσις τῶν Λειτουργικῶν Εὐχῶν*, [PDF], [PDF], 3/4/2022.
8. *Ποιοῦντος τοῦ Διακόνου τήν Εὐχήν, ὁ Ἱερεὺς ἐπεύχεται τήν Εὐχήν*, [PDF], [PDF], 30/10/2022.
9. *Εὐχή διὰ Προσφωνήσεως (Διακονικά)*, [PDF], [PDF], 5/12/2022.
10. *Ἱερατικόν Συλλεῖτουργον - σύγκρισις διατάξεων, Ἱερατικῶν, καί σχόλια*, [PDF], [PDF], 21/12/2022.
11. *Ἀνάλυσις τῶν Παλαιοχριστιανικῶν Βασιλικῶν (Ναῶν) τοῦ Δ' αἰῶνος ἐν Ἑλλάδι*, [PDF], 3/2/2024.
12. *Τὸ ἀθέατον τῆς Ἀγίας Τράπεζας, στήν Κωνσταντινούπολη, στήν Ἑλλάδα, καί ἀπὸ Ἀνατολή σέ Δύση, τήν ὥρα τῆς Ἀναφορᾶς — Τὰς θύρας, τὰς θύρας· Ποιῆς θύρες; Τό Ἱερόν Κιβώριον, τὰ Καταπετάσματα-Παραπετάσματα-Βῆλα, τὸ Φράγμα τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, τὸ Φράγμα τοῦ Πρεσβυτερίου (Σολέα), τὸ Σύνθρονον*, [PDF], β' ἔκδ. 23/4/2024 (α' ἔκδ. 5/2/2024). Στὴν ἐργασία αὐτὴ ἀναλύουμε ἐκτενῶς καί πολλὰ ἐπιμέρους σχετικά θέματα, π.χ.:
 - i. Κεφ. 5^{ον}, *Ὁ διαχωρισμὸς τῶν Φύλων στὸν Ναόν.*
 - ii. Κεφ. 18^{ον}, *Τὸ κλείσιμο τῆς Ωραίας Πύλης τοῦ Ἱεροῦ (τὰ Βημόθυρα καί τὸ Καταπέτασμα) στήν Θεία Λειτουργία στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.*
 - iii. Κεφ. 19^{ον}, *Τὸ κλείσιμο τῆς Ωραίας Πύλης τοῦ Ἱεροῦ (τὰ Βημόθυρα καί τὸ Καταπέτασμα) στὰ Ἱερατικά τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας — Σύγκριση, σχόλια.*
 - iv. Κεφ. 77^{ον}, 95^{ον}, *Τὸ Καταπέτασμα στὸν Ἅγιο Συμεὼν Ἀρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης (+1429).*
 - v. κλπ.
13. *Ἡ ἐξέλιξις τοῦ Καταπετάσματος (Τέμπλου, Εἰκονοστασίου, Φράγματος τοῦ Βήματος)* [Βίντεο], 30/4/2024.

Τέλος, καὶ τῷ Θεῷ δόξα πάντων ἕνεκεν

³⁸ analogion.gr/typikon/liturgy-articles.

³⁹ independent.academia.edu/ΠΑΠ/Liturgical.